

¹Ушкулакова Г.М.^а , ¹Жаксыбекова Д.К., ²Шокпаров А.Ж.

¹Қазақ спорт және туризм академиясы, Алматы қ., Қазақстан

²Халықаралық туризм және меймандостық университеті, Түркістан қ., Қазақстан

АЛМАТЫ ОБЛЫСЫНДАҒЫ АУЫЛ ТУРИЗМІНІҢ ДАМУЫ ЖӘНЕ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Ушкулакова Гулнара Мукамеденовна, Жаксыбекова Динара Кабировна,
Шокпаров Алибек Жумабекович

Алматы облысындағы ауыл туризмінің дамуы және мәселелері

Аңдатпа. Мақала Алматы облысының ауылдық аумақтарында кездесетін негізгі экономикалық және әлеуметтік сын-қатерлерді зерделеуге, сондай-ақ олардың орнықты даму құралы ретінде ауыл туризмінің әлеуетін талдауға арналған. Туризмнің осы бағытын дамыту ауылдық өңірлердің экономикасы мен әлеуметтік саласын нығайтуда маңызды рөл атқаратыны атап өтіледі. Қазақстандағы ауылдық туризм өлі қалыптасу сатысында тұрғанын ескере отырып, жұмыста бар кедергілерді анықтауға және оның одан әрі өсуі үшін стратегиялық бағыттарды айқындауға баса назар аударылады. Қазіргі уақытта біз бүкіл әлем бойынша ауыл туризмінің жаппай дамуын көріп отырмыз. Бұл ауыл туризмінің дамуына мүмкіндік беретіндігімен және оның дамуына кедергі келтіретіндігімен түсіндіріледі. Алматы облысындағы ауыл туризмінің жай-күйіне ерекше назар аударып, оны шешу мәселелері мен дамуы зерттеледі.

Түйін сөздер: ауыл туризмі, Алматы облысы, тұрақты даму, экономикалық қиындықтар, әлеуметтік кедергілер, агротуризм, туристік инфрақұрылым.

Ушкулакова Гулнара Мукамеденовна, Жаксыбекова Динара Кабировна,
Шокпаров Алибек Жумабекович

Развитие и проблемы сельского туризма в Алматинской области

Аннотация. Статья посвящена анализу ключевых экономических и социальных вызовов, с которыми сталкиваются сельские территории Алматинской области, а также оценке потенциала сельского туризма как инструмента их устойчивого развития. Подчеркивается, что развитие сельского туризма способствует укреплению экономики и социальной инфраструктуры в сельских регионах. Учитывая начальную стадию формирования данной сферы в Казахстане, в работе акцент сделан на выявлении основных барьеров и определении стратегических направлений её дальнейшего развития. Отмечается, что в глобальном масштабе сельский туризм демонстрирует устойчивый рост, что обусловлено его многофункциональной ролью. В статье рассматриваются тенденции и проблемы, сдерживающие развитие сельского туризма, с особым вниманием к текущему состоянию и перспективам этого направления в Алматинской области.

Ключевые слова: сельский туризм, Алматинская область, устойчивое развитие, экономические вызовы, социальные барьеры, агротуризм, туристская инфраструктура.

Ushkulakova Gulnara Mukamedenovna, Zhaksybekova Dinara Kabirovna,
Shokparov Alibek Zhumabekovich

Development and problems of rural tourism in the Almaty region

Abstract. The article is devoted to the study of the key economic and social challenges faced by rural areas of the Almaty region, as well as the analysis of the potential of rural tourism as a tool for their sustainable development. It is emphasized that the development of this area of tourism plays an important role in strengthening the economy and social sphere of rural regions. Considering that rural tourism in Kazakhstan is still at the stage of formation, the work focuses on identifying existing barriers and defining strategic directions for its further growth. Currently, we are witnessing the massive development of rural tourism around the world. This is because it allows rural tourism to develop and hinders its development. The development and problems of its solution are being studied, paying special attention to the state of rural tourism in the Almaty region.

Key words: rural tourism, Almaty region, sustainable development, economic challenges, social barriers, agritourism, tourism infrastructure.

Кіріспе. Туризм саласының ішінде ауыл туризмі – туризм индустриясының жаңа бағыты. Оны әдетте агротуризм немесе жасыл туризм деп те атайды. Қазіргі уақытта ол бүкіл әлемде белсенді түрде дамып келеді. Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасында туризм саласына басымдық берілген. Бұл экономиканың басқа салалары туризмнің мүддесін ескере отырып жұмыс істеуі керек дегенді білдіреді. Қазақстанда туризм индустриясы енді ғана қалыптаса бастады, демек еліміздің ауылдық аймақтарының зор әлеуеті – табиғи, тарихи, этнографиялық, экологиялық, мәдени туризмді ұйымдастыру үшін әлі де сұранысқа ие болады. Ең алдымен табиғи нысандарға деген сұраныспен қызығушылықтың өсуі осы елдердегі ішкі туризмнің дамуының алғышарты болды. Соның нәтижесінде агротуризмді аса танымал туризм түрі ретінде қалыптастырады. Қазіргі таңда ауыл туризмі Еуропада кеңінен таралған құбылыс болып отыр. Жыл сайын Италия, Франция, Испания бірнеше миллион туристерді қабылдайды. Ауыл туризмі әлемде ең табысы мол сала болғандықтан, біздің де осы саланы дамытып, пайда көруімізге болады. Қазақстанда ауылдық жерлердегі тұрғындар туризмнің осы түрімен айналысып, шетелдегідей дамытуға болады, бірақ көптеген кедергілері бар. Сол себепті мемлекеттің «Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы сияқты жобалары негізінде агротуризмге жеңілдік жасалып, түрліше қолдау көрсетіліп жатыр. Бұл тақырыптың өзектілігі ауыл туризмі қазіргі кезде Еуропа елдеріндегі ең танымал демалыс түріне айналған. Әлемнің көптеген мемлекеттері осы туризмнің түрін дамытудың өзіндік жолдарын қалыптастырып, бүгінгі күні үлкен пайдаға кенеліп отыр. Ауыл тұрғындарына өздерінің кішігірім кәсіптерін ашып, дамытуға, сонымен қатар қоршаған ортаға зиян келтірместен жұмыс орындарын құруға мүмкіндік береді. Туризм нақты экономикалық пайда әкелу үшін, ол жергілікті халықтың өмір сүру сапасын жақсартуға және қоршаған ортаны қорғауға ықпал ету керек. Туризмді дамытудағы ең басты мақсат – тұрақты аймақтық дамуға қол жеткізу [1].

Зерттеу мақсаты: Алматы облысында ауыл туризмінің қазіргі жағдайы мен келешегін зерделеу арқылы ауыл туризмін дамытуға кедергі келтіретін мәселелерді шешу жолдарын ұсыну болып табылады.

Зерттеу міндеттері: Алматы облысындағы ауыл туризмінің қазіргі жағдайын, күшті және әлсіз жақтарын зерттеу. Алынған нәтижелер барысында қорытынды жасау.

Әдістер мен материалдар. Ауыл туризмінің Алматы облысының туристік секторына әсерін

жан-жақты зерттеу үшін сандық және сапалық зерттеу әдістерін біріктіретін аралас әдіснамалық тәсіл тандалды. Бұл тәсіл өңірдегі туризмнің қазіргі жағдайы мен даму перспективалары туралы кешенді түсінік алуға мүмкіндік береді. Туристік орындарға бару, қонақжай үйлер мен орналастыру орындарын, туристік нысандарға бару туралы деректерді туризм саласындағы аналитикалық шолулар, статистикалық есептер болып табылады.

Ауыл туризмі саласындағы туристік өнімдер мен қонақжай үйлердің қызметтерінің сапасы мен қолжетімділігін бағалау үшін туристердің пікірлерін зерттеу. Зерттеу деректерді жинау құралдарын дайындаудан бастап нәтижелерді талдауға және түсіндіруге дейінгі кезеңдерде ұйымдастырылды. Бірінші кезекте әдеби шолу мен зерттеу базасын қалыптастыруды қамтитын дайындық жұмыстары жүргізілді.

Келесі кезеңдерде жиналған деректерді талдауды, нәтижелерді түсіндіруді және қорытындылар мен ұсыныстарды тұжырымдауды қамтыды. Зерттеуді ұйымдастырудың барлық кезеңдері бірімен тығыз байланысты және зерттеу мақсаттарына жетуге бағытталған.

Нәтижелер. Соңғы уақытта Дүниежүзілік Туристік Ұйым деректері туризм әлемдегі табысы жоғары саланың бірі болып саналатынын айтуда, ол машина жасау және мұнайдан кейінгі экономиканың табысты салаларының бірі болып табылады. Әлемде өндірістің әрбір 9-шы жұмыс орнын қамтамасыз етеді екен. Туризм индустриясы табысы жоғары және серпінді дамып келе жатқан қызмет көрсетулердің халықаралық сауда сегменттерінің бірі болып табылады. Осындай табысы мол сала болып табылатын туризмнің бір түрі ауыл туризмі. Қазіргі уақытта біз бүкіләлем бойынша ауыл туризмінің жаппай дамуын көріп отырмыз. Бұл ауылдық туризмнің дамуына мүмкіндік беретіндігімен түсіндіріледі және бірнеше тапсырманы бірден шешуге мүмкіндік береді:

1. Ауылдағы кедейлікпен күрес.
2. Әр түрлі аумақтардың шынайы өмір салтын сақтау.
3. Мәдени алмасуды жақсарту.
4. Бірегей туристік тәжірибе.
5. Туристердің қызығушылығының артуы.

Осындай мәселелерді шешуде тұрақты даму стратегиясын айтуға болады. Тұрақты даму мақсаттары (ТДМ) - бұл кедейлікті жоюға, теңсіздік пен әділетсіздікке қарсы тұруға, жер шарын қорғауға және барлық адамдар үшін бейбітшілік пен гүлденуді қамтамасыз етуге бағытталған әлемде қабылданған мақсаттар. 2030 жылға дейін 17 негізгі бағыттар тандалды, олардың жүзеге асырылуы елді өмірдің

барлық негізгі салаларының тұрақты дамуына және осы әлемдегі әрбір адамға қатысты жаһандық мәселелерді шешуге жетелейді. «Тұрақты даму» тұжырымдамасы көпөлшемді. Егер ол сөздің кең мағынасында түсіндірілсе, онда экономикалық, әлеуметтік-мәдени, саяси, геофизикалық және экологиялық аспектілері. Ал ғылыми жағына келсек, алғаш тұрақты даму жөніндегі түсінік XVIII ғасырда өмір сүрген ағылшын экономисі Томас Роберт Мальтустың еңбектерінде кездеседі. Мальтус өз еңбегінде ресурстардың санын арттыру қолға алынбаса, әлем болашақта аштық, соғыс, экологиялық апат сияқты қиындықтарға тап болуы мүмкін екендігін айтқан. 2015 жылға дейін әлем елдері «Мыңжылдықтың даму мақсаттары» деген жобаны жүзеге асырған болатын. • «Мыңжылдықтың даму мақсаттары» негізінен әлеуметтік және экологиялық, ынтымақтастық саласындағы 8 мақсатты қамтыды. Әр мақсат бойынша нақты индикатор анықталды. 2015 жылы алға қойған міндеттер ойдағыдай орындалды. Алайда әлем алдында экономикалық және әлеуметтік дамудың

барлық саласын қамти отырып, қоршаған ортаға зиян келтірмейтіндей даму жолына түсу міндеті тұрған еді. Сондықтан Біріккен Ұлттар Ұйымының құрамындағы 193 ел бірлесіп отырып, «2030 жылға дейінгі Ғаламдық күн тәртібін» қабылдады. Оны қысқаша «Тұрақты даму мақсаттары» деп атайды. Осы тұрақты даму мақсаттарының барлық саласы туризмді дамытуға қолдануға болады. Ауыл туризмі қазіргі кезде Еуропа елдеріндегі ең танымал демалыс түріне айналған. Әлемнің көптеген мемлекеттері осы туризмнің түрін дамытудың өзіндік жолдарын қалыптастырып, бүгінгі күні үлкен пайдаға кенеліп отыр. Ауыл туризмнің таралуының өзіндік географиясы бар. Бұндай демалыс түрінің дамуы урбанизацияның жоғары деңгейімен сипатталатын Батыс Еуропа мен Солтүстік Америка мемлекеттеріне тән. Ішкі территорияларға, ең алдымен табиғи объектілерге деген сұраныс пен қызығушылықтың өсуі осы елдердегі ішкі туризмнің дамуының алғышарты ретінде аса танымал туризм түрі ретінде қалыптасты [2].

Кесте 1 – Ауыл туризмі тараған аймақтар географиясы [2]

Ел	Аймақтар
Франция	Француз Альпі аймақтары, Вогезы, Юра. Жерорта теңізі жағалаулары
Италия	Тоскана, Сицилия, Трентино
Испания	Сиерра де Трамунтана (Майорка). Каталония Андалусия
Германия	Солтүстік Рейн-Вестфалия. Баден-Вюртемберг аймақтары. Бавария
Венгрия	Венгрияның оңтүстік-батыс аймақтары. Балатон аймақтары.
Польша	Померания.
Австрия	Регион Тироля. Штирии. Каринтии
Чехия	Южная Моравия. Крконоше қорығы аймағы. Пльзень (Чехияның батысы)

Талқылау. Қазіргі таңда ауыл туризмі - Еуропада кеңінен таралған құбылыс. Әр жыл сайын Италия, Франция, Испания бірнеше миллион туристерді қабылдайды. Ресей мен Беларусь елдері де туризмнің осы түріне табыстың көзі ретінде айрықша көңіл бөлуде. Қала халқының басым бөлігінің фермерлік шаруашылық бойынша экскурсия құру үшін, көптеген қаражат жұмсауға дайын екендігі,

шетелдің бірқатар мемлекеттерінде орын алып отырған ауыл туризміне деген сұраныстан көрініс табады. Еуропадағы ауылдық туризмнің көшбасшысы Италия болып табылады. Қызметтерді ұсынатын осындай 10 мыңнан аса шаруашылықтардың санына ие Италияда 1999 жылдардың өзінде-ақ туризмнің бұл түрінен түскен табыс 450 млн. АҚШ долларын (БТҰ, 1999ж) құраған [3].

Кесте 2 - Ауыл туризмінің анықтамасы [4]

Авторы	Дереккөз	Анықтамасы
Х.Монтанер Монтехано (Испан сарапшысы)	Туристтік нарық құрылымы, оқу құралы, 1997 ж.	Жасыл туризм - елді мекендерде табиғат, лагерьлердегі өмір. Бұл қызмет ауыл шаруашылығы жұмыстарымен айналысады, ауыл өмірімен танысу, жаяу экскурсиялар, флора мен фаунаны зерттеу, су спортымен шұғылдану, таулар мен көлдерге саяхат, ұлттық тағамдармен танысу және басқа.
Шилова С. Г. «Жасыл үй» ҰК директоры	Ауылдық туризмді тиімді қалай ұйымдастыруға болады. Алтай Республикасы, Чемал ауданы, 2003.-65 Б.	Ауыл және агротуризм-бұл демалыс ауылдық жерлердегі қала тұрғындары құрған шағын қонақ үйлер, ауылдық отбасы базасындағы жеке тұрғын үй және үй учаскесі. Негізгі қамтамасыз ететін тұру, тамақтану ауылдық көрікті жерлермен танысу болып табылады.
Кабушкин Н.И.		Агротуризм («ауыл», «фермер», «жасыл»). Оның негізгі туристік ресурстары жер, үй жануарлары және ауыл шаруашылығы құрамдас бөліктер, ауыл үйлері және т. б. болып табылады

2024 жылы Алматы облысы туризмнің қарқынды дамуы бойынша рекордтық көрсеткіштерге қол жеткізді. Ақпараттық «e-Qонақ» жүйесінің мәліметі бойынша 2024 жылдың 6 айына: «Шарын» МҰТП-не 54 955 адам, «Көлсай көлдері» МҰТП-не 161 746 адам, «Іле-Алатау» МҰТП-не 358 847 адам қабылдаған [5].

UNWTO Дүниежүзілік туристік ұйымы Алматы облысындағы Саты ауылын үздік туристік ауыл деп таныды. Бұл туралы Самарқандта өткен Best tourism Villages by UNWTO 2023 салтанатты іс-шарасында белгілі болды. UNWTO - ның «Үздік туристік ауылдар» бағдарламасы 2021 жылы іске қосылған. Жобаның басты мақсаты - туризмді ауылдардың дамуы мен әл-ауқатының қозғаушы күшіне айналдыру. Биыл бұл байқауға 260-қа жуық өтінім түсіп, әлемнің түкпір-түкпіріндегі 54 ауыл таңдалған. Тағы 20 «Жаңарту» бағдарламасына еніп, барлығы 74 елді мекен ең үздік туристік ауыл санатына енген.

Саты ауылы - еліміздегі табиғаты ең тамаша өңірдің бірі. Мұнда әйгілі Көлсай көлдері мен Қайыңды көлі орналасқан. Сондай-ақ Сатының іші, Талды, Құдырғы, Өрікті, Далашық сынды туристер үшін әлі ашыла қоймаған жерлер бар. Еліміздегі ең көрікті жердің табиғаты мен жан-жануарлар әлемін қорғап, сақтау үшін 2007 жылдан бері «Көлсай көлдері» МҰТП жұмыс істейді. МҰТП деректеріне сүйенсек, 2023 жылдың 9 айында өңірге 217441 демалушы келген. Қазіргі уақытта Саты ауылы - қонақ үйлер саны бойын-

ша көшбасшы. Сонымен қатар, соңғы 5 жылда мұнда ыңғайлы маршруттар мен серуен жолдары құрылған, төменгі Көлсайға баратын жол күрделі жөндеуден өткен. Қазіргі таңда Қайыңды көліне жол салынууда. «Қазақстанда Сатының табысты тәжірибесін тарату мақсатында қазақстандық туроператорлар мен басқа өңірлерден келген қонақ үй иелері үшін ақпараттық турлар, оқыту тренингтері мен семинарлар өткізіледі. 2023 жылғы есеп бойынша Сатыда 90 қонақ үй мен 30 орналасу орны жұмыс істейді. Бұл сан 2019 жылмен салыстырғанда екі есе өскен. Жергілікті тұрғындардың көпшілігі туристік бизнеспен айналысады». 2020 жылы Саты ауылы Lonely Planet халықаралық агенттігінің нұсқасы бойынша жергілікті қауымдастықтарға негізделген туризмнің ең жақсы бағыты ретінде танылып марапатқа ие болған. Ал 2021 жылы ауыл туризмі бойынша төртінші дүниежүзілік конференцияда Саты ауылы «Rural Light Cup» немесе «Әлемдік ауыл туризмінің Оскары» алтын медалын иеленді [6].

Ақпараттық «e-Qонақ» жүйесінің мәліметі бойынша, 2024 жылдың алғашқы алты айында облысқа 70 мыңнан астам адам келген, бұл 2023 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда (32 276 адам) айтарлықтай көп.

Ресми статистика да қарқынды өскенін көрсетеді. 2023 жылдың бірінші тоқсанында облысқа 76 217 адам келсе, 2024 жылдың сәйкес кезеңінде 99 335 адам облыс табиғатын тамашалаған [7].

Кесте 3 - 2023 жылдың бірінші тоқсанында облысқа келген туристер саны [7]

2023	2024
76 217	99 335
Ескерту: Кесте автормен құрастырылған	

Қорытынды. Қазақстан – әлемдегі жер көлемі бойынша ең бай мемлекеттердің бірі. Қазақстанда туризмнің бұл түрін дамытуға болашағы зор, оны дамыту үшін барлық мүмкіндіктер бар. Қазақстан ресурстарға, ландшафттардың алуан түрлілігіне, ерекше табиғи ескерткіштердің, мәдениеттің, тарихтың, жоғары ауылшаруашылық әлеуетіне өте бай Еліміздің әрбір тұрғынының үлесіне тиетін ауыл шаруашылық жер көлемі 12,3 гектардан асады. Ал бұл – сөз жоқ, отанымыздың азық-түлік қауіпсіздігін толық қамтамасыз етуге жол ашатын ең басты мүмкіндік. Бүгінде өркениетті ел болып, даму жолын қаладан тапқанымызбен, ауылдың алар орны ерекше. Елімізде ауыл туризмін әлі дами қоймаған сала ретінде сипаттауға болады. Себебі ауылдық аймақтарда бұл саланы дамытуға қажетті барлық ресурстар болғанмен, бірақ сол ресурстарды тиімді пайдалануға мүмкіндік беретін туризм инфрақұрылымы жоқ. Осындай мәселелерді шешудің бірден-бір жолы мемлекет тарапынан туризмді дамытуды қолға алып, ол бойынша мемлекеттік деңгейде, мысалы, «Жол картасы 2020» бизнесті қолдау мен дамытудың бірыңғай бағдарламасы, «Туризмді дамытудың 2019-2025 жж арналған бағдарламасы» сияқты іс-шараларды айтуға болады [8]. Мұндай мәселелерді шешуге ұсыныстарды қарастыруға болады. Олар:

- Ауылды жердегі халықтың тұрмыс деңгейі қаламен салыстырғанда 3 есеге төмен, сондықтан әлеуметтік жағдайын көтеруге мол мүмкіндік болғандықтан мемлекеттік билік өкілдерімен бірлескен жұмыс жасау;

- Ауыл туризмі экологиялық туризммен тығыз байланысты болғандықтан жергілікті халықты экологиялық білімдерін көтеруге семинар – тренинг өткізу бағдарламаларын қолға алу керек;

- Ауылды әртүрлі әдістемелік құралдармен қамтамасыз ету, Қазақ спорт және туризм академиясы оқытушыларына бірлескен жұмыс жасауға (кітаптар шығаруға, ғылыми жұмыстар жасауға, студенттердің өз идеяларын ұсынып отыруға белгілі бір іс-шараларды қолға алу);

- Жарнамалық жұмыстар мен ақпараттар беру үшін ресми жүйелі экосайттар жасауды қолға алу;

- Ауылға келуші туристердің толтырымдылығын арттыру үшін туристік фирмалар мен мекемелермен жұмыс жасау.

Қазақстанда ауылды жердегі туризмді дамытуда инфрақұрылымның орны ерекше, осы тұрғыда, Мемлекет басшысының халыққа Жолдауында айтқан келесі сөздері туризмнің осы түрін дамытуда маңызды болып саналады. Яғни, мемлекет басшысы ауылдық жерлердің әлеуметтік ортасын жаңғыртуға кірісуіміз қажеттігін, осыған байла-

нысты арнайы «Ауыл - ел бесігі» атты жобаны жүзеге асыру қажет екендігін атап өткен болатын. Бұл арқылы қазақстандықтардың жергілікті жердегі еңбегіне қатысты идеологияны қолға алу керек», - деді мемлекет басшысы. Жоба аясында ауылдарды дамытуға бағытталған нақты істер қолға алынуда. Ауыл тұрғындары үшін ауылдық туризмді дамыту, сонымен қатар, демалыс күндері турларды дамыту, әсіресе қалалықтар үшін өмірдің урбанизациялық ырғағын табиғатпен біртұтастық үшін бюджетке және қысқа уақытқа өзгерту қажет болатындар үшін қолайлы және перспективалы болып табылады. Ауылдық туризм - бұл болашағы бар бизнес түрі, оны тәжірибелі туристік агенттер, туроператорлар және басқа да мамандарды тарта отырып дұрыс дамыту қажет. Ауыл туризмін белсенді дамыту мақсатында Қазақстан бірқатар қиындықтарға тап болады, сонымен қатар, ауыл туризмінің дамыту алғышарттары, тапсырмалары, әдіс-тәсілдері де бар (3-кесте). Көптеген елдерде туризмді тұрақты даму принциптеріне неғұрлым сәйкес келетін экономикалық қызметтің басқа түрлерінің балама қызметі ретінде қарастыруда. Бұл экологиялық тұрғыдан алғанда өте жауапты және әлеуметтік бағдарланған туризм. Қазақстан Республикасының ауыл туризмі саласындағы саясатының негізгі мақсаты, ең алдымен ауылдық елді мекендердің тұрғындары мен халықтың өмір сүру деңгейі мен сапасын арттыру [9]. Барлық ресурстарды сақтай отырып бәсекеге қабілетті, жоғары тиімді, және табысты агротуризм саласын заманауи жасау керек. Мұндай саясатты іс жүзінде жүзеге асыру үшін мынандай басым міндеттер шешу қажет:

1. Осы саясатты жүзеге асыруға жауапты ұйымдық құрылымдарды қалыптастыру. Өңірлік ауыл туризмін дамыту тұжырымдамасын әзірлеу туризмнің бағыттары (даму модельдері) анықталатын деңгейде (жалпыұлттық) және аймақтық ерекшеліктерді ескере отырып, олардың дамуы осы аймақ үшін перспективалы болуы керек. Ауыл туризмін дамытудың бағыттарын мемлекеттің саяси қолдауы керек, демек, нормативтік-құқықтық, ақпараттық, ұйымдастырушылық және т. б. қамтамасыз ету, қаржылық қолдау және т. б. тұжырымдамалардың ережелерін келісу қажет. Алматы облысының туризмді дамыту өңіраралық тетікті құруды көздей отырып туризм саласындағы ынтымақтастықты арттыру керек.

2. Муниципалды экономиканың кіріс секторы ретінде Ауыл шаруашылығын дамытудың республикалық нысаналы бағдарламасын әзірлеу. Жергілікті деңгейде туризм механизмдерді қалыптастыруды көздейтін аудандардың

нормативтік-құқықтық, қаржылық, ұйымдас-тырушылық, агротуризмді дамытуды ақпараттық қамтамасыз ету.

3. Өр түрлі және кешенді өндіріс үшін жағдай жасау ішкі (ішкі туризм) және бәсекеге

қабілетті жиынтық аймақтық және муниципалды агротуристтік өнімдер сыртқы (шетелдік кіру туризмі) нарықтарында. Сытқы нарыққа жиынтық өңірлік туристік өнімді жылжыту [10].

Кесте 4 – Ауыл туризмін дамыту көздері (автормен құрастырылған)

Дамыту алғышарттары	- бай рекреациялық потенциал: мәдениет ескерткіштері және табиғи, тарихи, минералды ресурстардың болуы; - болашақта кейбір аудандарда ауыл шаруашылығы жерлерін туристік жерлерге айналдыру; ауылдық туризмді танымдық, спорттық, жағажайлық мүмкіндіктерін ашу
Тапсырмалар	- ауыл тұрғындарының туристерді қабылдаудан кірістерін арттыру; - ауыл туризмі туристік өнім ілгерілету; ауылдық жерлердің тұрғындары кәсіпкерлік мәдениет көтеру; - ауылдық жердегі инфрақұрылымды дамыту және жетілдіру; - ауыл аудандар экономикасын дамыту деңгейлердегі аумақтық диспропорцияларды жою; - ауыл туризмін реттейтін нақты заңнама құру; - ауыл туризмі саласында қолданылатын стандарттарын жасау; - жүйелі ақпараттың, экосайттардың аздығы, шет тілін оқытуға деген қызығушылығын арттыру,
Әдістер мен тәсілдер	- фермерлердің жобаларын қолдау; - салық ауыртпалығын төмендету; - ауылдық туризмді дамытатын шаруаларға несие беру; қызмет көрсету стандарттарына оқыту; - ауылдық жерлерде көлік желісін жақсарту; ауылдық туризмді дамытуды үйлестіретін мамандандырылған ұйымдарды құру
Қаржыландыру көздері	Қазақстан Республикасының бюджеті; - жеке инвесторлар; - жергілікті әкімшілік; кәсіпкерлердің меншікті қаражаты

Ауыл туризмі саласы саясатының негізгі мақсаты, ең алдымен халықтың өмір сүру деңгейі мен сапасын арттыру керек, мұндай саясатты іс жүзінде жүзеге асыру үшін мыналарды шешу қажет:

1. Ауылдық жерлердің тұрғындары үшін табыс әкелетін баламалы (қосымша) қызмет ретінде ауылдық туризмді қолдаудың өңірлік саясатын қалыптастыру және дамыту

2. Мүмкіндігінше туристік әлеуеттің аймақтық ерекшеліктерін, сондай-ақ сұраныс пен ұсыныс ерекшеліктерін ескеріп, соның негізінде

республикадағы туризмді дамытудың жалпы бағыттары, соның ішінде агротуризм.

3. Саясаттың басты мақсаты – облыстың табиғи, тарихи-мәдени әлеуетін пайдаланып әлеуметтік-экономикалық (халықтың табысы мен кірістерін ұлғайту) бюджет, жұмыспен қамтудың өсуі, республикалық экономиканы әртараптандыру және т.б.) рекреациялық және туристік қызметтің дамуының әсері бәсекеге қабілетті аймақтық туристік өнім құруға негіздеу.

4. Осы саясатты жүзеге асыруға жауапты ұйымдық құрылымдарды қалыптастыру.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Казьмина Е.В. Развитие услуг сельского туризма в российских регионах: дис. ...к.э.н.: / Государственный Университет Управления. – Москва, 2012. - 252 с.
- 2 Kloeze J.W. The Benefits of Rural Tourism, the Role of the State, and the Aspects of Training and Cooperation // Formal Speech held at the Central and East-European Federation for the Promotion of the Green-Soft-Rural Tourism Conference «Rural Tourism Development in Bulgaria and in the Balkan Countries». Turismul rural românesc. Actualitate și perspective. – Iași: Pan Europe, -1999. - 39 p.
- 3 Руководство по развитию экологического туризма в Казахстане. Общественный фонд «Азиатско-Американское партнерство». [http://www.caresd.net/img/docs/6125.pdf/](http://www.caresd.net/img/docs/6125.pdf) (дата обращения 30.10.2024).
- 4 Климов Е.В. Развитие экологического туризма, основанного на местных сообществах. <https://docplayer.ru/31174401-Rukovodstvo-po-razvitiyu-ekologicheskogo-turizma-v-kazahstane.html> (дата обращения 30.11.2024).
- 5 eQонақ ақпараттық жүйесі. <https://eqonaq.kz/?lang=kz> (дата обращения: 01.12.2024).
- 6 Казахстан. <https://www.gov.kz/memleket/entities/tsm/press/news/details/639394?lang=ru> (дата обращения: 01.12.2024).
- 7 Имангулова Т.В., Ушкулакова Г.М. Ауылды аумақтарды тұрақты дамытудағы ауыл туризмінің маңызы // География и геоэкология. - 2018. - №2(2). - Б. 24-28.

- 8 <https://fagri.kz/kz/regulatory-framework/> Ауыл шаруашылығын қаржылай қолдау қорының сайты.
- 9 Калимов Н.Е. Развитие агро-экотуризма в Казахстане. Международная науч.-практич. конф.: мат. – Улан-Удэ, 2018.
- 10 Лебедева И.В., Копылова С.Л. Сельский туризм как средство развития сельских территорий. - Москва: АНО «АРСИ», 2018. – 164 с.

Referenses

- 1 Kaz'mina E.V. Razvitie uslug sel'skogo turizma v rossijskih regionah: dis. ...k.je.n.: / Gosudarstvennyj Universitet Upravlenija. – Moskva, 2012. - 252 s.
- 2 Kloeze J.W. The Benefits of Rural Tourism, the Role of the State, and the Aspects of Training and Cooperation// Formal Speech held at the Central and East-European Federation for the Promotion of the Green-Soft-Rural Tourism Conference «Rural Tourism Development in Bulgaria and in the Balkan Countries». Turismul rural românesc. Actualitate și perspectivă. – Iași: Pan Europe, -1999. - 39 r.
- 3 Rukovodstvo po razvitiju jekologicheskogo turizma v Kazahstane. Obshhestvennyj fond «Aziatsko-Amerikanskoe partnerstvo». [http://www.caresd.net/img/docs/6125.pdf/](http://www.caresd.net/img/docs/6125.pdf) (data obrashhenija 30.10.2024).
- 4 Klimov E.V. Razvitie jekologicheskogo turizma, osnovannogo na mestnyh soobshhestvah. <https://docplayer.ru/31174401-Rukovodstvo-po-razvitiyu-ekologicheskogo-turizma-v-kazahstane.html> (data obrashhenija 30.11.2024).
- 5 eQonaq aqparattyq zhyjesi. <https://eqonaq.kz/?lang=kz> (data obrashhenija: 01.12.2024).
- 6 Kazahstan. <https://www.gov.kz/memleket/entities/tsm/press/news/details/639394?lang=ru> (data obrashhenija: 01.12.2024).
- 7 Imangulova T.V., Ushkulakova G.M. Auyldy aumaktardy тырақты дамытудағы ауыл туризмінің маңызы // География і геojekologija. - 2018. - №2(2). - В. 24-28. <https://fagri.kz/kz/regulatory-framework/> Ауыл шаруашылығын қаржылай қолдау қорының сайты.
- 9 Калимов Н.Е. Развитие агро-јекотуризма в Казахстане. Mezhdunarodnaja nauch.-praktich. konf.: mat. – Ulan-Udje, 2018.
- 10 Lebedeva I.V., Kopylova S.L. Sel'skij turizm kak sredstvo razvitija sel'skih territorij. - Moskva: ANO «ARSI», 2018. – 164 s.

<p>Хат-хабарларға арналған автор (бірінші автор) Ушқулакова Гулнара Мукамеденовна, магистр, Қазақ спорт және туризм академиясы, Алматы қ., Қазақстан, e-mail: gulnara.uskulakova@mail.ru ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8935-1303</p>	<p>Автор для корреспонденции (первый автор) Ушқулакова Гулнара Мукамеденовна, магистр, Казахская академия спорта и туризма, г. Алматы, Казахстан, e-mail: gulnara.uskulakova@mail.ru ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8935-1303</p>	<p>The Author for Correspondence (The First Author) Ushkulakova Gulnara Mukamedenovna, master of science, Kazakh Academy of Sport and Tourism, Almaty, Kazakhstan, e-mail: gulnara.uskulakova@mail.ru ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-8935-1303</p>
---	---	--

Мақала түскен күні: 7.12.2024
Мақала басылымға қабылданған күні: 20.06.2025